

Nr 811

Av fröken Sandell m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet.

(Lika lydande med motion nr 673 i Första kammaren)

Svensk tonkonst har under senare år rönt en allt större uppmärksamhet såväl inom som utom landet. Vår opera med dess sångsolister har sedan länge ett stadgat internationellt rykte, men även våra instrumentalister har numera uppnått en standard som tillåter dem göra sig starkt gällande i den internationella konkurrensen. Särskilt markant är de stora framgångar som vår skapande tonkonst inom såväl operans, orkestermusikens som kammarmusikens område vunnit på utländsk mark. Situationen har m. a. o. blivit den att vår musik kommit i ett så gynnsamt läge, att den borde vara något att satsa på i vår gemensamma kulturpropaganda. En på lång sikt planlagd, rationellt genomförd utåtriktad upplysningskampanj är också nödvändig för att befästa dessa enskilda initialframgångar.

En sådan kampanj är desto nödvändigare som de stora musickländerna besitter överlägsna propagandamedel. Betecknande är att balansen mellan svenskt och utländskt i den svenska musikrepertoaren är synnerligen oförhållande för svenkt vidkommande — en undersökning av Sveriges Radios och TV:s program 1958 visar att 22,2 % av den speltid som ägnades senare tids musik (oskyddad klassisk musik ej medräknad) utgjordes av svensk, medan resten, 77,8 %, utgjordes av utländsk musik. Dessa procentsatser har efter melodiradios tillkomst ytterligare försämrats för den svenska musikens del.

För att rätt förstå denna situation bör våra möjligheter till upplysning utomlands på musikens område jämföras med de möjligheter som står vissa av de stora musickländerna till buds. Mäktiga drivkrafter i dessa länder är helt naturligt de stora förlagshusen, vilka genom publikationer, men även genom grammofoninspelning av sina förlagsverk, kan stödja propagandagenter i deras verksamhet. Radiostationer med stor sändningsräckvidd deltar i denna kampanj. Världsberömda orkestrar företar ofta med statligt stöd internationella turnéer, och festivaler, vilka ofta har karaktären av musikaliska varumässor, anordnas, delvis med ett musikförlag eller annan intressent som garant.

Mot detta propagandatryck kommer vårt land till korta, så länge motsvarande organisationer bedriver upplysningsverksamhet var för sig. Våra

musikförläggare kan ej förväntas besitta motsvarande resurser som de stora internationella förlagen. Vår radio har en sändningsräckvidd, som endast undantagsvis når utanför landet, och ingen av våra orkestrar kan tänkas spela utomlands utan statligt stöd. Svenska institutet och STIM samt musik-tidskrifter bedriver upplysning inom ramen för sin ordinarie verksamhet, men deras resurser är begränsade och helt otillräckliga.

Skall vår upplysning på musikens område lyckas göra sig gällande i det internationella musiklivet, är en samordning av dessa krafter, stödd av staten, en absolut nödvändighet.

Denna fråga har emellertid även en annan aspekt än den rena distributionens. Ett fylligt och representativt material är nödvändigt för en målmedveten upplysning. Detta material är främst noter, publikationer av olika slag samt grammofonskivor. Noter och publikationer behövs närmast vid information hos dirigenter och musikinstitutioner, d. v. s. hos dem som i sin tur sprider musiken. Grammofonskivor behövs närmast när man vänder sig direkt till publiken, antingen det gäller den bildningstörstande i studiecirklar och bibliotek eller det gäller den stora radiopubliken. Men även dirigenter har numera vant sig vid att med grammofonskivans hjälp tränga in i ett verk på ett snabbare sätt än vad våra dagars ofta komplicerade notbild tillåter.

Stora svårigheter visar sig emellertid föreligga i fråga om framskaffandet av dylikt material, svårigheter som ligger i höga framställningskostnader i förening med liten omsättning. Tryckningen av noter är, på grund av det speciella förfarandet med notstick för hand, betydligt kostsammare än boktryck, och framställningen av en grammofonskiva kräver ej endast kostnader för musiker (minst 20 000 kr. per skiva) utan även för lokalhyra, teknisk personal, matrisering m. m. Den ringa omsättningen på noter måste till stor del förklaras med den tekniska utvecklingen på musikens område. Framförandet av ett orkesterverk sker numera i de allra flesta fall i samband med radio eller grammofon. I båda fallen sker framförandet med hjälp av en tidigare gjord inspelning på tonband. Detta tonband kan sedan användas för ytterligare radioframföranden eller för överföring till grammofon. En engångsansvändning av notmaterialet kan således nyttjas för flera framföranden. Detta medför helt naturligt att efterfrågan på notmaterialet sjunker i motsvarande grad.

Av vad som anförts framgår, att i detta sammanhang framställningen av noter och grammofonskivor ej kan baseras på rent kommersiella beräkningsgrunder, och i själva verket har den största delen av vår samlade produktion tillkommit genom subventionering från kulturmedel, varvid tonvikten lagts på propagandasyftet.

Det säger sig emellertid självt, att den på så sätt tillkomna produktionen av noter, publikationer och grammofonskivor är helt otillräcklig, när det gäller att ge en fyllig bild av vårt lands musikskapande. Skall en upplysning ha avsedd effekt, måste därför åtgärder vidtas för att fylla ut de stora luckorna i vårt nu tillgängliga material.

Det framgår av den här lämnade översikten, att frågan om vår upplysning

på musikens område kan delas upp i två delfrågor: komplettering av materialet och vidgning av distributionen. Det framgår vidare att de enskilda insatser som görs från berörda organisationers sida måste betraktas som helt otillfredsställande i förhållande till svensk tonkonsts nuvarande position och att en samordning med statligt stöd är nödvändig.

En framkomlig väg till ett bättre förhållande synes oss vara att inom Svenska institutet inrättas en tonkonstnämnd i analogi med den inom institutet redan verksamma utställningsnämnden. I utställningsnämnden fungerar som sekreterare en tjänsteman inom institutets utställningsbyrå, och som ledamöter ingår företrädare för bildande konst, konstindustri, arkitektur och allmänna intressen. På samma sätt torde man analogt i en tonkonstnämnd få tänka sig en institutets tjänsteman som sekreterare och såsom ledamöter företrädare för bl. a. kompositörer, utövande musiker och konsertarrangörer samt för allmänna intressen. Till tonkonstnämndens förfogande bör för nästa budgetår ställas ett reservationsanslag av samma storlek som det i propositionen nr 62/1962 för Svenska institutets utställningsnämnd föreslagna, d. v. s. 100 000 kronor.

Med stöd av det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t uttala sig för inrättandet av en Svenska institutets tonkonstnämnd samt att till denna nämnds förfogande ställes ett reservationsanslag på 100 000 kronor för budgetåret 1962/63.

Stockholm den 4 april 1962

Viola Sandell

Ingvar Svanberg

Ingemund Bengtsson

Mary Holmqvist

Stellan Arvidson

Astrid Bergegren

Nr 812

Av herr Zetterberg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet.

(Lika lydande med motion nr 671 i Första kammaren)

Stockholm den 4 april 1962

Nils Kellgren

Å. Zetterberg

Oskar Lindkvist